

Platform Houtrook en Gezondheid

Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Het **Platform Houtrook en Gezondheid** zet zich in voor het voorkomen dan wel verminderen van overlast of gezondheidsschade door het stoken van houten andere vaste brandstoffen door particulieren.

Betreft: Reactie op het Definitieve Schone Lucht Akkoord
12 mei 2020

Geachte mevrouw Van Veldhoven- Van der Meer,

Met belangstelling hebben wij kennis genomen van het Schone Lucht Akkoord (SLA) dat op 13 januari 2020 door diverse deelnemers officieel is ondertekend. Wij hebben gekeken in hoeverre ons advies met de 15 oplossingsrichtingen van 8 maart 2018 in het SLA is overgenomen zoals u aan de Tweede Kamer heeft toegezegd.

Schone Lucht Akkoord

In onze brief over het SLA van 8 juli 2019 hebben wij onze zorg geuit over het niet opnemen van alle oplossingsrichtingen als samenhangend pakket in het SLA. Ook onze bezorgdheid over de effectiviteit van de acties die toen zijn opgepakt, hebben wij geuit. Het betrof het eerder verplicht stellen van de strengere emissie-eisen voor kachels, het ontwikkelen van voorlichtingsmateriaal door Milieu Centraal, het opzetten van een stookalert door KNMI en RIVM en het ontwikkelen van een meet- en beoordelingsmethode voor overlast door houtrook door TNO. De zorg over de effectiviteit is met het definitieve SLA niet weggenomen. Wij zien geen samenhangend pakket van maatregelen voor houtrook met voldoende effectiviteit om de overlast op de korte en middellange termijn substantieel te verminderen. Hieronder motiveren wij waarom en geven we advies.

Op de maatregelen zoals genoemd in het SLA hebben wij de volgende opmerkingen en adviezen:

Maatregel 1 en 2: Voorlichting is zeker nodig, dit levert bewustwording en draagvlak voor houtrookmaatregelen op. De verantwoordelijkheid voor communicatie is neergelegd bij gemeenten. Wij adviseren ook voorlichting op Rijksniveau voor een grotere impact van de voorlichting. Nu is het aan de individuele gemeenten of ze iets met het voorlichtingsmateriaal doen.

Maatregel 3, 4 en 5: Wij zijn blij met de maatregelen rond Ecodesignkachels en de afschaffing van subsidie op pelletkachels en kleine biomassaketels. Maar dit helpt alleen om een toename van de houtkachelproblematiek te voorkomen. Zonder flankerend beleid gaat de uitfasering van oude kachels veel te langzaam om in de periode van het SLA voldoende effect te sorteren, zoals ook in de PBL-studie “Kosten en effecten van opties voor nationaal luchtbeleid” van 2019 is geconcludeerd.

Maatregel 6: Handhaving bij overlast is alleen mogelijk als er een beoordelingsmethode is samen met een criterium/norm en deze methode is vastgelegd in wet/regelgeving. Ook handhaving van middelen en manieren om goed te stoken zoals een goede uitmondning van de rookgasafvoer en het gebruik van schoon en droog hout kan alleen worden gehandhaafd als dit in wet- en regelgeving is vastgelegd. Voorgesteld wordt om het Besluit kwaliteit leefomgeving en het Besluit bouwwerken leefomgeving hierop aan te passen. En om het mogelijk te maken dat gemeenten in het Omgevingsplan regels kunnen opnemen om het stoken van hout te verbieden of beperken.

Maatregel 7 gaat over het TNO-onderzoek nemen wij aan. Dit onderzoek is nog niet openbaar, het Platform zou graag de definitieve versie van het rapport ontvangen. De deskundigen van het Platform zien niet hoe je met meting van een of meer componenten die in houtrook voorkomen, de lokale gezondheidsimpact kunt vaststellen. Mocht dit wel lukken, dan moet ook dit eerst in wet- en regelgeving worden vastgelegd met inbegrip van luchtkwaliteitsnormen voor acute situaties waaraan getoetst kan worden door gemeenten. Wij hebben daarom al eerder aangegeven dat deze meetmethode voor gemeenten niet praktisch en niet bruikbaar is. Het Platform heeft hierover ambtelijk aan het ministerie van IenW geadviseerd. Het Platform adviseert om een meet- en beoordelingsmethode te ontwikkelen op basis van geuremissies en geuroverlast en dit te combineren met het lopende TNO-onderzoek. Daarnaast wordt de relatie gemist met het advies van STAB en diverse uitspraken van bestuursrechters. Bovendien is het van belang dat experts op dit gebied de mogelijkheid krijgen om bij het ontwikkelen van deze meetmethode samen te werken. Hierdoor kunnen betere resultaten behaald worden.

Maatregel 8: Het stookalert wordt pas echt effectief met een daaraan gekoppeld stookverbod en handhaving hierop.

Maatregel 9 en 10: Gemeenten kunnen weinig tot niets doen bij klachten van hun burgers over overlast door houtrook. Dat is de reden dat het Platform is opgericht. Burgers klagen ook niet veel bij de gemeenten of de GGD, omdat ze vaak weten dat de gemeenten toch niets kunnen c.q. gaan doen. Het doorsluizen van klachten naar de gemeenten heeft dus geen effect op de vermindering van de emissies zonder de onder de maatregelen 6 en 7 voorgestelde aanvullingen .

Maatregel 11. Een dergelijk onderzoek en de invoering ervan gaat vele jaren kosten. Bovendien is bekend dat ook bij goed stoken er nog steeds overlast kan optreden. Deze maatregel zou dan ook op langere termijn pas een effect kunnen opleveren. De vraag komt dan op in hoeverre dit aansluit bij uw visie om snelle stappen voorwaarts te maken.

Maatregel 12. Het houtstookvrij maken van een wijk of een nieuwe wijk houtstookvrij bouwen vinden de leden van het Platform een uitstekend idee. Realisatie in 2023 lijkt ons erg optimistisch, maar de ambitie wordt zeer zeker onderschreven. Verder adviseren wij u het overleg op bestuurlijk niveau aan te gaan met die gemeenten/regio's die hier daadwerkelijk stappen in willen zetten, ongeacht of ze het SLA hebben ondertekend. Verder willen wij adviseren het voor gemeenten in het Bkl en het Bbl mogelijk te maken maatregelen om de overlast door houtrook te beperken in hun Omgevingsplan vast te leggen.

Het houtstookarm maken van een bestaande wijk lijkt ons juridisch gezien zeer complex en twijfelachtig en helpt alleen om de gezondheid te beschermen van de eigen wijkbewoners tegen houtrook. Wij adviseren in eerste instantie vooral te investeren in het houtstookvrij maken van alle nieuwbouwplannen in Nederland in combinatie met een generieke saneringsregeling voor bestaande houtkachels. Deze opgave is zeer groot.

Advies Platform

Als Platform hebben wij oplossingsrichtingen geadviseerd die zich als volgt laten samenvatten.

In de 1ste plaats willen wij als Platform houtstook voorkomen en als dat niet kan, dan kan het alleen onder bepaalde voorwaarden en dat zijn:

1. Het ontmoedigen van het stoken van hout door voorlichting om de schadelijke effecten van houtrook voor de gezondheid meer bekend te maken.
2. Het (mede) mogelijk maken van het ontwikkelen van een meetmethode en criteria voor onaanvaardbare overlast/gezondheidseffecten en bijbehorende regelgeving om handhaving mogelijk te maken.
3. Het (mede) mogelijk maken van een systeem met eisen voor de gehele stookinstallatie en het gebruik ervan met inbegrip van eisen aan de hoogte en uitmondig van het rookafvoerkanal.

Deze oplossingsrichtingen gaan verder dan wat er nu in het SLA als maatregelen is opgenomen.

Adviezen van anderen.

Het PBL heeft in haar studie "Kosten en effecten van opties voor nationaal luchtbeleid" van 2019 geconcludeerd dat het nemen van maatregelen naar Duits voorbeeld voor de bestaande kachels en de open haarden een sterk effect heeft op het terugdringen van fijnstofblootstelling en kosteneffectief is. Daarnaast stelt het PBL vast wat de meest effectieve beleidsmaatregel is voor vermindering van de gemiddelde fijnstofblootstelling in 2030. Namelijk: de invoering van een nationale emissie-eis voor bestaande houtkachels gericht op een volledige uitfasering van vervuilende Conventioneel Rendement-kachels (CR) en Verbeterd Rendement-kachels (VR) per uiterlijk 1-1-2029. Volgens het PBL heeft een volledige uitfasering van verouderde houtkachels in 2030 een vier- tot zevenmaal groter

effect op de fijnstofblootstelling dan het realiseren van de kabinetsambitie voor 100 procent nieuwverkoop van nulemissieauto's. Het Platform betreurt dat in het SLA geen aandacht is besteed aan het PBL-rapport en de daarin opgenomen maatregelen. Ook in het IBO-rapport "IBO Luchtkwaliteit, 21 mei 2019" is specifiek particuliere houtstook ontraden. Ook hiervan vinden wij weinig terug in het SLA.

In het Kennisdocument "Gezondheids- en hindereffecten door houtkachels van particulieren" van de STAB wordt voorgesteld om een emissiematrix te hanteren waarmee vervolgberekeningen voor overlast kunnen worden uitgevoerd. Gebleken is dat geur als richtinggevende component gebruikt kan worden omdat daarmee zowel gezondheidsschade (impliciet) als hinder kunnen worden getoetst. De STAB doet ook een voorstel voor toetsingswaarden voor geur waarmee geobjectiveerde geurhinder kan worden vastgesteld. Het Platform is zeer verheugd over de resultaten van het STAB-onderzoek. Hiermee zijn 3 stappen vooruitgezet in de ontwikkeling van een methode waarmee gemeenten kunnen handhaven. De STAB maakt een voorbehoud en stelt voor enkele aspecten beter te onderbouwen door verder onderzoek te doen. Volgens de leden van het Platform kan het al genoemde onderzoek van TNO en dan vooral het vervolg daarop met de systematiek zoals ontwikkeld door de STAB worden gecombineerd en verbeterd. Wij vragen u dan ook deze samenwerking te stimuleren en een werkbare handhavingmethode voor gemeenten te ontwikkelen op basis van de STAB-methode.

Monitoring

Wat betreft monitoring merken wij op dat in het SLA staat dat de betrokken partijen jaarlijks de voortgang van de maatregelen monitoren. Wij vragen ons af wat dat betekent voor de maatregelen die zijn voorgenomen ter beperking van de gezondheidsschade door houtrook. Dat zijn veelal maatregelen die niet (direct) effect hebben op de emissies en de overlast. Als Platform Houtrook en Gezondheid hebben wij het streven de emissies en de overlast te verminderen. Hoe gaat u dat monitoren? Een doorrekening van de gezondheidseffecten via de gezondheidsindicator lijkt ons voor houtrook niet mogelijk als er geen gegevens zijn over vermindering van de emissies en immissies.

Houtstook buiten

Via deze weg willen wij u erop attenderen dat in Nederland veel hout buiten gestookt wordt door particulieren voor de gezelligheid. Vooral in stedelijk gebied is daardoor sprake van houtrookoverlast met daarin veel schadelijke stoffen door onvolledige verbranding. In het SLA wordt daar geen aandacht aan besteed. Dit vinden wij erg jammer, want ook hier is gezondheidswinst te behalen. Wij willen u in overweging geven hier nog een en ander voor op te pakken om ook hier positieve stappen voorwaarts te zetten.

Voortzetting en rol Platform

Het Platform Houtrook en Gezondheid heeft als doelstelling: *het voorkomen dan wel verminderen van overlast of gezondheidsschade door het stoken van hout en andere vaste brandstoffen door particulieren*. Zoals hierboven betoogd zijn voor de realisatie van deze doelstelling nog vele stappen noodzakelijk. Wij blijven ons daarom daarvoor inzetten. Het

Platform beschikt via haar leden en hun netwerk over de expertise om een waardevolle bijdrage te kunnen leveren aan schone lucht in Nederland. Deze zetten we graag in voor het Schone Lucht Akkoord. Zo kunnen we als Platform deelnemen aan het tweejaarlijkse nationale Schone Luchtcongres om ook onze expertise met de deelnemers te kunnen delen.

In de afgelopen 2 jaar is de samenwerking met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat niet verlopen zoals wij verwacht hadden. Eind 2019 heeft het ministerie laten weten dat er geen budget meer was voor ondersteuning van het Platform. Wij betreuren dit. Wij hebben op 7 januari 2020 als Platform besloten om desondanks door te gaan, omdat wij onze doelstelling erg belangrijk vinden en deze doelstelling nog lang niet is gerealiseerd.

Volgens art. 8 van het SLA betrekken partijen o.a. maatschappelijke organisaties bij de uitwerking van de maatregelen. Wij benadrukken dat het Platform graag wil overleggen met ministeries, provincies en gemeenten over te nemen maatregelen met betrekking tot vermindering van emissies van houtrook en monitoring van het effect van deze maatregelen. In dat kader willen wij u vragen om voortzetting van het beleid sinds 2015 om het Platform te steunen met een geldelijke bijdrage om ons werk te kunnen blijven doen.

Het Platform Houtrook en Gezondheid is desgewenst graag bereid een nadere toelichting te geven op deze adviezen en ons verzoek om budget.

Er zijn enkele deelnemers aan het Platform die ook partner zijn in het SLA. Zij hebben om die reden besloten dat deze brief niet namens hen wordt verstuurd. Dat zijn de provincie Utrecht, Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid en de gemeenten Amersfoort, Nijmegen en Utrecht.

Graag ontvangen wij uw reactie op bovenstaande adviezen en ons aanbod om bij te dragen aan de uitvoering van het Schone Lucht Akkoord.

Hoogachtend,

Namens het Platform Houtrook en Gezondheid

Carla Anzion en Marcel Rietberg, voorzitters